

Apžvalga

Nr. 43

1946. IX. 5

II metai

BYRNES ATVYKSTA ŠTUTTGARTAN

New Yorkas, IX. 5. JAV užs. reik. min. Byrnes šiandien atskrenda į Berlyną. Čia jis tarsis su amerikiečių kariuomenės Vokietijos vadovybe Vokietijos reikalais.

Ateinantį penktadienį min. Byrnes atvyksta į Stuttgartą. Čia jis susipažins su amerikiečių karinės valdžios darbu Vokietijoje. Paskiau, Stuttgarte operos rūmuose, jis laikys svarbią kalbą amerikiečių ir vokiečių aukštiesiems pareigūnams apie JAV politiką Vokietijos atžvilgiu. Į šį susirinkimą jau yra pakviesti sovietų, anglų ir prancūzų gubernatoriai Vokietijoje su savo patarėjais, o taip pat vadovaujantieji vokiečių valdininkai. Manoma, kad svarbiausia min. Byrnes kalbos tema bus Vokietijos ekonominis suvienijimas.

MOLOTOVAS SUSTOJO BERLYNE

Berlynas, IX. 4. AP. Šiandien į Berlyną grįždamas iš Maskvos į Paryžių, atvyko Molotovas. Jis čia turės pasitarimus su marš. Sokolovskiu, vyr. sovietų okupac. kariuomenės Vokietijoje vadu. Manoma, kad ir rytoj Molotovas dar neatvyks į Paryžių.

MONTGOMERY ATVYKSTA Į JAV

New Yorkas, IX. 4. AP. žiniomis, gen. Eisenhowerio pakviestas, š. m. rugsėjo m. 10 d. į JAV atvyksta D. Britanijos gen. štabo viršininkas maršalas Montgomery. Jis JAV išbūs iki rugsėjo m. 19 d. Savo vizito metu jis susipažins su JAV armijos apginklavimu.

BEVINAS PILNAS VILTIES

Paryžius, IV. 4. Amerikiečių moterų organizacijos atstovėms Bevinas pareiškė, kad jis su pasitikėjimu žiūri į Taikos Konferencijos ateities darbus. Reikia tiksliai laiko ir kantrybės ir pastovi pasaulio taika bus sukurta, užbaigę savo pareikimą Bevinas.

MAISTO KONFERENCIJA

Londonas, IX. 4. Šiandien Kopenhagoje gen. Maitinimo ir ūkio JTO komisijos pirm. Sir John Boyd Orr patiekė pasaulio maitinimui sureguliuoti planą. Jue numatoma

įsteigti pasaulinį maitinimo komitetą, kuris stabilizuotų pasaulio maisto gaminių kainas, kad tuo būdu būtų išvengta maisto gaminių perprodukcijos krizės, o maisto rezervais būtų reguliuojami pasaulio maisto nedatekliai.

JTO SUVAŽIAVIMAS NEATIDEDAMAS

New York, IX. 5. Gen. JTO sekr. Trigve Lie praneša, kad JTO suvažiavimas, kuris turi įvykti New Yorke rugsėjo m. 23 d., nebus atidėtas, kadangi to atidėjimo nė vienas JTO narys nėra prašęs.

BRITAI MAŽINA KARIUOMENĘ GRAIKIJOJ

Londonas, IX. 4. Užs. reik. ministerijos kalbėtojas šiandien pareiškė, kad artimiausiomis dienomis britų kariuomenė Graikijoje bus žymiai sumažinta. Viena divizija jau dabar išformuojama.

Šis kariuomenės sumažinimas, kaip pažymėjo kalbėtojas, neturi jokių politinių motyvų, nes jis jau buvo numatytas anksčiau.

Sovietai kaltina britus

New Yorkas, IX. 5. Užvakar įvykusiame Saugumo Tarybos posėdyje Gromyko palaikė Manuilskio skundą prieš Graikiją tvirtindamas, kad britai puoselėja graikų fašizmą ir Graikija ketinanti aneksuoti Albanijos teritoriją.

D. Britanijos atst. Cadogan pareiškė, kad už visas Graikijos negeroves negalima versti kaltės britams. Tačiau, jei Albanijai graso Graikija, tai Albanija galėjo iškelti tą klausimą. Cadogan iš viso Manuilskio skundą laiko visiškai neargumentuotu ir prašė jo neįtraukti į S. Tarybos darbų tvarką.

Tačiau JAV atst. pareiškė, kad JAV politika visą laiką laikėsi dėsnio leisti pasisakyti visoms tautoms.

Patiekus balsavimui, ar Manuilskio skundą įtraukti į Saug. Tarybos darbų tvarką, už balsavo 7 (tarp jų ir JAV), prieš — 2 (D. Britanija ir Graikija) 2 susilaikys (Australija ir Brazilija).

Praėjusią naktį įvykusiame S. Tarybos posėdy Manuilskis

4 DIDIEJI VĖL SUSIRINKO

Paryžius, IX. 5. Vakar Paryžiuje posėdžiavo 4 didž. užs. reik. ministrai. Šis susirinkimas buvo sukvietas Vyšinskio iniciatyva, kuris atstovavo Molotovą.

Siame susirinkime Vyšinskis iškėlė JTO visuotinio suvažiavimo, kuris įvyksti New Yorke rugsėjo mėn. 23 d., atidėjimą. Paryžiaus Reuterio koresp. rašo, kad Vyšinskis reikalavo JTO suvažiavimą arba atidėti arba jį suaukinti Paryžiaus apylinkėse ar Ženevoje. Pasak korespondento, tuo klausimu nebuvo prieta vieningos nuomonės, nors posėdis truko 4 val.

DECENTRALIZUOJAMA KARO PRAMONĖ

Londonas, IX. 4. Dominijų min. pirm. konferencijoje Londone buvo nutarta decentralizuoti britų karo pramonę.

Pranešama iš Australijos, kad dabar ten baigiami įruošti fabrikai, kurie gamins skraidančias bombas ir kitus ginklus.

— New York. Amerikos radio pranešė, kad jau 3.500.000 karo laivyno jūrininkų, buvusių Pacifiko, demobilizuota ir grįžo namo.

tris valandas kaltino Graikiją ir graikus dėl jų agresyviųjų ketinimų prieš Jugoslaviją ir Albaniją. Pasak Manuilskio, anglai laiko uždėję ranką ant viso Graikijos ekonom. gyvenimo ir jei ne anglai, plebiscitas nebūtų taip pasibaigęs kaip pasibaigė. Manuilskis tvirtino, kad anglai bendradarbiauja su monarchistais teroristais ir juos ginkluoja. Šiandien įvyks du posėdžiai, kurių metu kalbės Graikijos ir D. Britanijos atstovai.

STATOMAS ATOMINIS MIESTAS

Londonas, IX. 4. Daily Mail praneša, kad Sovietų S—goj, Pamiro plokštikalnyje statomas atominis tyrimams ir atominės energijos išradimams pritaikyti karo bei civiliams reikalams miestas, kuris vadinis Atomgrad. Jis turės 400.000 gyventojų.

Kaip Daily Mail praneša, tame mieste jau pradėta konstruoti kosminė bomba, prieš kurią amerikiečių atominė bomba būsianti vaikiška peltarda.

Taikos kongrese

TRISTĖS KLAUSIMAS

Paryžius, IX. 5. Vakar posėdžiavo Italijos ekonominė komisija, kuri svarstė Italijos reparacijas kitiems, be SSSR, kraštams ir Italijos teritorinė komisija, kuri diskutavo dėl Italijos—Jugoslavijos valstybinių rubežių ir Triestės klausimu.

Italijos atst. savo kalboje reikalavo prie laisvo Triestės uosto priskirti ir teritorijas B, kurias dabar valdo jugoslavai, nes ten gyvena daug italų.

Brazilijos atst. pasiūlė Triestės klausimo sprendimą atidėti bent vieneriems metams.

Jugoslavijos atst. reikalavo uostą sutarptautinti, nes jis esąs labai svarbus Centrinės Europos valstybėms.

NAUJAS PASIKEITIMAS NOTOMIS

New Yorkas, IX. 4. Jugoslavijos ambasadorius Vašingtone įteikė JAV vyriausybei notą, kurioje tvirtina, kad rugpjūčio m. 23—27 d.d. Jugoslavijos teritoriją perskrido 32 amerikiečių civiliniai bei karo lėktuvai, nors oro sąlygos juos nevertė iškrypti iš savo kurso. Marš. Tito davė įsakymą daugiau nebešaudyti į amerikiečių lėktuvus, tačiau laukiamas, kad JAV imsis žygių išvengti tokių perskridimų.

Tačiau Jugoslavijos vyriausybė atėity nepakęs, kad amerikiečių lėktuvai nuolatos pažeistų Jugoslavijos oro erdvę ir prašo JAV imtis energingų žygių, kad amerikiečių lėktuvų perskridimai Jugoslavijos teritorija daugiau nebepasikartotų.

Šiandien JAV vyriausybė įteikė Jugoslavijos ambasadoriui Vašingtone notą, kurioje griežtai atmetamas Jugoslavijos vyr. notų tvirtinimas, kad amerikiečių lėktuvai skraido Jugoslavijos oro erdvėje. Tačiau notoje reikalaujama atlyginti nušautų amerikiečių lėktuvų žuvusių įgulų narių šeimoms.

LENKIJOS NOTA D. BRITANIJAI

Londonas, IX. 4. Šiandien Lenkijos vyr. įteikė britų ambasadoriui Varšuvoje notą kurioje reiškiamas protestas prieš britų ambasados Lenkijoje skleidžiamus informacinius biuletinius, kuriose kritikuojamas Lenkijos vidaus gyvenimas. Vyriausybė notoje pasižadėjo areštuoti visus tuos, kurie platins tuos ambasados platinamus biuletinius.

Užs. reik. ministerijos kalbėtojas pareiškė, kad britų ambasados žinių biuletinių leidimas bus sustabdytas. Britų vyr. su apgailstavimu turi konstatuoti nedemokratinį Lenkijos vyr. elgesį ir demokratiniams principams diametraliai priešingas Lenkijos vyr. pažadėtas lenkų skaitytojams sankcijas.

SOVIETU S-GOS ATEITIES PERSPEKTYVOS

KIEK MILIJONŲ GYVENTOJŲ YRA SOVIETŲ KONTROLĖJE?

W. C. Bullitt, buvęs JAV ambasadorius Maskvoje neseniai išleido knygą vardu „The Great Globe itself“, kur jis patiekia įdomių davinį apie Sovietų Sąjungą. Tos knygos plačią santrauką išdėjo žurnalas „Reader's Digest“. Iš jo paimame tą vietą, kur pavaizduojama, kaip Sovietų Sąjunga organizuoja savo biologinę galybę pasauly. Žurnalas rašo:

Tiek carams, tiek Stalinui valdant, rusų tauta dauginosi su fenomenaliu greičiu. 1914 m. carinės imperijos gyventojų skaičius siekė apie 170 milijonų. Pirmojo pasaulinio karo nuostoliai ir, atkritus iš rusų valdžios išlaisvintoms tautoms, susidarė apie 26 milijonai trūkumas. Bet nuo 1939 m. Sovietų S-gos gyventojų skaičius vėl priartėjo prie 170 milijonų, nors 1918–20 m. siautė pilietinis karas, 1921–22 m. — badas, „likvidacijos“, 1932–33 m. vėl badas ir didelis mirtinumo padidėjimas.

Šiandien Sovietų S-ga tikriausiai nemažiau turi negu 170 milijonų gyventojų, išskyrus kraštus aneksuotus nuo 1939 m. Vis dėlto aišku, kad gyventojų didėjimas yra kur kas greitesnis Rusijoje negu JAV, ir taikos sąlygose per kokį 20 metų Sovietų S-ga turės maždaug šimtą milijonų gyventojų daugiau negu JAV (neskaitant naujų aneksijų). Palyginus su Prancūzijos

ir D. Britanijos gyventojais, skaičius yra dar išpūdingesnis ir krypta į tiesiog traukiančią sovietinio jaunimo persvarą. Jie nurodo, kad 1955 m. Sovietų S-ga turės 36.900.000 vyrų tarp 15–43 metų, o 1970 m. — 43.300.000. D. Britanija to amžiaus jaunimo 1955 m. turės 6.900.000, o 1970 m. — tik 5.700.000. Prancūzijoje tiems metams atitinkančios skaitlinės bus 6.100.100 ir 4.800.000.

Jei Sovietų vyriausybei bus leista pasilaikyti didžiules Europos ir Azijos sritis, kuriose nuo 1939 m. ji išplečia savo kontrolę su aneksijos, okupacijos pagalba arba jai paklusnioms vyriausybėms tarpininkaujant, galybė žmonėms dar labiau padidės. Čia W. C. Bullitt, nurodymas Europos kraštus sovietų įtakoje, mini ir Lietuvą su 2.000.000 gyv., Latviją su 2.000.000 gyv. ir Estiją su vienu milijonu. Jis priskaito Vidurio ir Vakarų

Europoj viso 118.000.000 gyventojų, kurie yra Sovietų Rusijos įtakoje. Prie jų pridėjus Šiaurės Kinijos, Mandžūrijos, Šiaurės Korejos kraštus su 130.000.000 ir Čekoslovakiją, Austriją, Suomiją su 25.000.000 gyv., lengvesnė įtaka, W. C. Bullitt gauna didelių skaičius.

Jei Sovietų vyriausybei bus leista sustiprinti savo kontrolę 118 milijonų europiečių ir 130 milijonų azijatų, nuosaly pakiekant 25 milijonus Čekoslovakijoje, Austrijoje ir Suomijoje, žmonių galybė kurią turi sovietinis diktatorius, padidės daugiau kaip dvigubai. Jis viešpatautų, valdydamas 418 milijonų būtybių. Antra vertus, Sovietų s-gos pramonės gamyba būtų padidinta Silezijos baseinu, kuris sudaro 30% viso Vokietijos pramoninio pajėgumo, Mandžūrijos pramonės sritimi (70% Kinijos pramonės) ir dar Rumunijos žibalo versmėmis.

ATMAINOS DP GYVENIME

Kempeno UNRRA Team 76 direktorius kpt. C. W. le Grand atsuntė buv. lietuvių komiteto pirm. dipl. inž. K. Pabedinskui laišką, kuriame, tikėdamasis, kad tas laiškas bus paskelbtas lietuviams, rašo apie greitas atmainas DP gyvenime. Šios atmainos numatytos ryšy su UNRRA darbo užbaigimu. Kadangi tai skelbia oficialus asmuo, reikia laukti, kad numatyti naujieji pertvarkymai DP gyvenime tikrai bus įvesti.

Tame laiške štai kas rašoma: „Šia proga naudojuosi jums pranešti, kad išvietintųjų padėtyje netrukus bus nemaža rimtų atmainų. Išvietintųjų tautiniai vadovai ir komitetai ateityje gaus daug daugiau galios ir, savaitėmis slenkant, galima laukti vis mažiau begauti paramos iš UNRRA. Šie planai bus gana greitai paskelbti. Žmonės bus perkraustyti, stovyklos bus didelės ir koncentruotos ir bendriji patogumai ir senosios ramios sąlygos iširs. Kas iš išvietintųjų liks Vokietijoje, turi pradėti galvoti patys apie save, kaip išlikusių yra, ir pirmiausia vyrai ir moterys turi pradėti labai rimtai rūpintis darbu — nuolatiniu arba pusiau nuolatiniu.“

„UNRRA veikla pasibaigia šių metų gale; išdirbamas platus darbų planas ir išvietintieji jame turi tam tikrų teisių ir pirmenybių. UNRRA laikys savo pareigą kiek galint padėti išvietintiesiems, bet bus sunku parūpinti darbo kiekvienam pagal jo pasirodymą. Jūs turite mums padėti, priimdami bet kurį siūlomą darbą ir nelaukti darbo, kuris būtų toks, kaip jūsų pir-

mykštis užsiėmimas. Aš trokštu, kad šis artimiausias išvietintųjų gyvenimo laikotarpis būtų trumpas ir kad būtų sukurta kokių nors būdų jiems pastoviai įkurdinti.“

„Jūs šį laišką, turbūt, pasikelbsite lietuviams. Ši žinia duodama taip pat ir visų kitų tautybių žmonėms, kurie čia pasilieka, ir prašau tikėti, kad aš jau siunčiu iš visos savo širdies ir didžiausiais rūpindamasis gerove žių žmonių, kuriuos aš pažinau ir išmokau gerbti per tokį ilgą mūsų bendravimą.“

DP ĮJUNGIAM I DARBUS

„Observer“ žiniomis, britų zonoje esą DP — išviso 373.000 asmenų — gaus pasirinkti: grįžti į savo tėvynę arba paklusti priverstinio darbo prievolei. Kaip tenka patirti, šioje zonoje jau imtasi ir konkrečių žygių: kai kuriose didesnėse stovyklose (pav., Seedorfe) pradėta tikrinti vyrų, gimusių 1886–1929 m., sveikata ir visi fiziniai pajėgūs asmenys siunčiami darbams į mišką arba durpyną. Neįsijungusieji į darbą iš stovyklos pašalinami. Kitose britų zonos DP stovyklose taip pat dirbančiųjų skaičius didėja ir yra pakilęs iki 60–70%. Prancūzų zonoje jau nuo rugpjūčio 1 d. DP asmenys paraginti įsitraukti į darbą. Amerikiečių zonoje padėtis kol kas sena, tačiau ir čia jau girdėti kariuomenės vadovybės nusištatymas paraginti DP imtis darbo ar tai pačiose stovyklose ar už jų ribų. Iš Austrijos ateina žinios, kad ten visi DP privalo registruotis austrų darbo įstaigose, taigi, darbo prievolė ir ten įvedama.

Dr. SCHUMACHERIS PROTESTUOJA

Londonas, IX. 4. Vakarinės Vokietijos Socialdem. partijos vad. dr. Schumacher savo šiaurinėje kalboje Lueneburge pareiškė, kad Vokietijos soc. dem. partija nesutinka su praėjusį sekmadienį Saksonijoje įvykdytais savivaldybių rinkimais, kadangi juose nedalyvavo soc. dem. partija.

Kaip yra žinoma, Saksonijoje soc. vienybės partija gavo 48% balsų, liberalų-dem. — 20%, krikšč. dem. sąj. — 19%, negaliojančių balsų 10% (jų dauguma padavė lapelius, pažymėtus SPD — Vokiet. socialdem. partija).

Tarptautiniai sluoksniai stebisi, kad toks didelis balsuotojų procentas pasisakė už demokratines partijas turint galvoj tai, kad kariniai valdžios organai rėmė išimtinai SEP.

SOVIETŲ ARMIA.

„New York Times“ praneša iš oficialių šaltinių patirtomis žiniomis, kad Sovietai dabar turi 5 milijonus ginkluotos kariuomenės, kurios 2 mil. yra už jos sienų. Nemažai kariuomenės laikoma buvusiuose prieš kraštuose. Sovietai atsidurti nemalonioje padėtyje, jei reikėtų pasiaiškinti dėl kariuomenės laikymo Jugoslavijoje, Lenkijoje ir Čekoslovakijoje.

Irane esą 10.000 Sovietų karių, kurie neoficialiai laikomi Azerbeidžane. Nemažai kariuomenės pasiliko Kinijoje — Urumši, Hami ir kitose srityse.

Sovietų kariuomenės esą 3,25 mil. pėstininkų, 750.000 aviacijos, 0,5 mil. jūrininkų, 0,5 NKVD.

SOVIETA I NUSISTATĘ PRIIMTI IŠKELDINTUOSIUS.

Maskva, 5. IX. Assopres skelbia, kad Sovietai, anot La Guardia pareiškimo Kijeve, studijuoja klausimą priimti dalį 830.000 iškeldintųjų ne Sovietų piliečių.

Šis pareiškimas esąs padarytas spaudos atsovams.

NEW YORKO BIRŽOS KRIZĖ

New Yorkas, IX. 4. Vakar New Yorko biržoje kilo panika. Per vieną dieną buvo perduota 3 milijonai akcijų. Jų kursas buvo katastrofiškai nukritęs. Tai buvo didžiausias per paskutinius 15 metų biržos krachas.

DAR LABIAU SKATINAMA IMTIS DARBO

„Latviešu Zinas“ pranešum Wuerntembergo-Badeno srities latvių komiteto posėdyje buvo pasisakyta už tai, kad latvių DP dar labiau įsijungtų į darbą, dar labiau mokintusi amaty. Kurie negali dirbti fizinio darbo, tuos paskatinti mokintis daugiųjų profesijų ir laikrodininko amato.

JAV INTELEKTUALU MINTYS

„Žmogaus laisvės ir totalinės tironijos jėgos yra susikibusios mirtinai kovai visu frontu. Netgi tamsiausieji mūsų tarpe žino, kad keturi raiteliai — Karas, Badas, Maras ir Mirtis — vėl zovada lekia laiko takais. Dabar jau yra aišku, kad istorija kartojasi ir tragedija atsinaujina“... JAV senatorius Henrik Shipstead.

„Niekas, o mažiausiai patys rusai netiki, kad politinė siena tarp jų ir Britų gali nusišiovėti ten, kur ji yra. Štai kodėl kiekvienas valstybininkas Europoje šiandien jaučia, kad karas tarp Britų ir TSRS yra neišvengiamas, o jis įvels ir visas kitas valstybes“... Walter Lippmann.

„Ponai, nekalbėkite motinoms daugiau apie jūsų taiką ir jos žūtutinį išlaikymą. Jūsų taika mums atrodo beveik baisesnė, kaip kad buvo karas. Karo prošlojstėje mes matėme taikos vaivorykstę, bet taikos užnugaryje mes matome žaibavimą, kuris mums pranašauja karo griausmą. Ponai, kalbėkite mums apie teisę, kalbėkite mums apie žmoniškumą, kalbėkite mums apie tiesą“... Dorothy Thompson.

Lemiamomis dienomis žinotina

BUV. LIETUVOS UŽS. REIK. MINISTERIS ST. LOZORAITIS APIE PADĖTĮ

Buv. Lietuvos užsienio reikalų ministeris St. Lozoraitis rašo: „Ar viltys, kurių turėjome pirmosios okupacijos metu, ir apskaičiavimai, kuriuos darėme tada, dabar, Lietuvai esant vėl Sovietų okupuotai, turėtų nustoti galios? Anaiptol, ne. Jeigu savo laiku Hitleris, panaikinęs Versalio sutarties varžtus, prijungęs Austriją, Sudetų ir Klaipėdos kraštą, būtų turėjęs išminties ir kantrybės tuo dešimčiai metų pasitenkinti ir sustoti, šandien jis greičiausiai laikytų kišenę milijardo svarų sterlingų užsienio paskolą, kontroliuotą didesnę dalį Europos prekybos, kitaip sakant, turėtų sprendžiamos įtakos Europoj, didelių šansų gauti taikingu būdu tą patį lenkų koridorių (Danzigo kor.) ir — visus šansus būti laikomam jei ne demokratijos atstovu, kaip Stalinas buvo skelbiamas karo metu, tai bent taikos gynėju (kaip Stalinas buvo garbinamas karo metu). Bet Hitleris išminties ir kantrybės neturėjo tiek, kad jis paskutinis iš vokiečių tautos suprato, jog Trečiojo Reicho nebėra, o bandymus ketvirtajam karui reikia atidėti neaprežtam laikui. Jeigu Sovietai, okupavę Baltijos valstybes ir Lenkiją, būtų turėję pakankamai išminties tuo pasitenkinti ir palaukti kelerius metus, daugiau pasaulio nealiarmuodami, mūsų perspektyvos būtų blogesnės. Jie būtų turėję šiandien dviejų milijardų užsienio paskolą, jų politinė įtaka vyrautų pasaulyje ir, ko gero, būtų išgavę atominės energijos paslaptį, žinoma, ne karo reikalam, bet, pvz., Kremliaus šitnamių gėlėms auginti. Tuo būdu pasaulio budrumas būtų buvęs kuriam laikui užmigdytas. Bet

Sovietai nesustojo. Be Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių, daugiau kaip 100 milijonų europiečių atsidūrė Sovietų okupacijoje. Sovietai skverbiasi pirmyn nuo Magdeburgo iki Mukdeno ir nuo Teherano iki Triesto. Ten, kur jų tankų kolonos nėra priėjusios, veikia penktoji kolona, įsispausdina tiek į barzdaskučio krautu, tiek į ministerių tarybą. Dar pernai kalbos apie pasaulinės revoliucijos pavojų buvo tam tikrų plačių sluoksnių laikomos neišmintingomis, nepadoriu dalyku. Dabar gi D. Britanijos užsienio reikalų ministeris pareiškia parlamente, kad Sovietai, matomai, tik tuomet laikysią savo saugumą išsprendę, kai visose kitose val-

stybėse būsianti įvesta sovietinė tvarka. Lavina, kuri prasidėjo Lietuvos okupacija, yra įgijusi pasaulinio masto. Problemų, kurių ji yra sukėlusi, negalima spręsti dalimis. Galimų yra du: arba tą laviną atstumti atgal arba ją riedės pirmyn. Eventualus kompromisas atskirais klausimais turės tiek reikšmės, kiek sulipdytas klajais skilusios namų sienos...

Pagaliau mūsų viltys ir apskaičiavimai yra taip pat pagrįsti faktų, kad Sovietai ir naciai su savo užkariavimų ir svetimų tautų pavergimo planais labai pasivėlinę. Jie būtų turėję pasisekimo šansų prieš porą šimtų metų, bet būtų absurdiška prileisti, kad šandien, kai nepriklausomybės reikalauja 100 milijonų indoneziečių, 100 milijonų europiečių — kurių tarpe yra ir lietuvių tauta — nuo nepriklausomybės atsisakytų...

Sunki yra tremtinio dalia

Lenkų laikraštis „Defilada“ talpina laišką redakcijai, kuriame rašoma: „Bičiuli, ginčijamasi dėl tavęs. Komunistai plūsta tave kaip reakcijos suokalininką ir Mikolaičyko šalininką, priekaištuoja, ko negrįžti namo. Mikolaičyko šalininkai dėl to paties kaltina komunistus ir Londono sluoksnius. UNRRA uždarinėja stovyklų laikraščius, žina, tuos, menku rotatoriumi spausdinamus, girdi, trukdo repatriacijai. Apie tave kalbama parlamentuose, klausinėjami ministrai. Rūpinamasi tavimi tarptautiniuose kongresuose ir įvairiomis kalbomis skelbiama nurodymai, kaip tave išsiųsti tėvynėn. Iš vyriausybės įvyriausybės eina raštai po raštų su priekaištais ir pasiteisinimais, kodėl dar iš viso tebesi. Svarbus esi. Tavimi interesuojasi žmonės. Netgi lordai atvyksta į tavo baraką ir klaus-

sia, kodėl negrįžti namo. Ir pyksta. Sumažino tau maisto normą, mėto iš stovyklos į stovyklą, priekaištuoja, kad nenori dirbti ir esi našta, grąsė Vokietijos pilietyste, užsiminė, kad eisi dirbti pas vokiečius, netvirtina tavo išrinktų atstovų, šneka, kad esi sudemoralizuotas ir kad mėgsti netvarką. Klausai, kalbiesi, klausinėjiesi, skaitai. Ateina žmonės iš tėvynės ir ima pasakoti, kad ten nėra laisvės, kad oras sunkus ir tvankus. Imi pilką ir niūrų, kaip ir tavo stovykla, laikraštį iš ten, ir vis... „likviduojama fašistinės gen. Anderso gaujos“, skaitai: areštai, egzekucijos, smurtas. Tas pats britų radijas, kuris tebesi ko negrįžti, skelbia, kad Lenkijoje nėra spaudos laisvės, kad partijos uždarytos, kad plebiscitas suklaidotas.

Tu jauti, kokia karti tremtinio duona, tave maitina, bet kiek tau priekaištuoja, kad tave maitina. Sunki, sunki yra tremtinio dalia, — tiek tegaliu pasakyti: sunkią valandą, bičiuli, atsimink, kokios jėgos slypi pasiryželyje žmoguje, rūšią valandą atsi-klausk savo viduje tvirtumo, atsi-klausk sąžinės. — Nesuabejok, būk kantrus ir ištver iki tėvynei laimėsiant.“

BĖGA KARO BELAISVIAI

Triestė. IX. 4. Anglų-amerikiečių žinioj esančiose Venecija Gulia srityje vokiečių karo belaisvių stovyklose buvo paskleisti lapeliai. Juose tvirtinama, kad jugoslavai priima karo tarnybą buv. vokiečių karių ir jiems suteikia jų turėtus laipsnius. Ryšys su tuo karo belaisviai pradėjo bėgti iš stovyklų.

Tačiau jau yra grįžusių, kurie pasakoja, kad jugoslavai juos buvo uždare koncentracijos stovyklose.

KULTŪRINĖS NAUJIENOS

Du nauji romanai. Rašytojas V. Ramonas, žinomas iš Lietuvoje išleistos novelių knygos „Dailininkas Riauba“ ir kitų novelių periodikoje, baigė rašyti romaną „Kryžiai“ ir papildė 1942 m. vieno laikraščio atkarpojeėjusį romaną „Vieskelio dulkės raudoname saulėleidy“. Abiejuose romanuose vaizduojamas bolševikmečio gyvenimas Lietuvoje. Kai kurios Kryžių ištraukos buvo spausdinamos Uchtėje išeinančiame kultūriname žurnale „Vagos“. Šiuos savo kūrinius V. Ramonas išsiuntė į JAV, kur jie bus išspausdinti.

Spaudai paruošti darbai. Rašytoja Juzė Augustaitytė - Vaičiūnienė paruošė spaudai eilėraščių rinkinį, o buv. Prekybos Instituto lektorius Jonas Valickas chemijos mokslo vadovėlį gimnazijoms ir prekybos mokykloms.

Dail. Kulviečio lietuviški kryžiai. Šių metų pradžioje DP liaudies meno parodoje Tuebingene, kurioje dalyvavo lietuviai, estai ir ukrainiečiai, pirmą kartą buvo išstatyti dail. Kulviečio (Reutlingen) darbo lietuviški kryžiai. Šie eksponatai atkreipė ypatingą parodos lankytojų dėmesį. Dail. Kulvietis, gavęs tinkamas darbo sąlygas, pradėjo ir daugiau gaminti liet. kryžių, ir daugelis artimesniųjų kolonijų lietuvių jų yra įsigiję ir įvairiomis progomis padovanoję karinės valdžios ar UNRRA pareigūnams. Dail. Kulviečio kryžiai yra originalūs ir gražiai reprezentuoja mūsų liaudies meną.

B. Rutkūno lyrikos knyga. Nuertingene gyvenęs poetas Benediktas Rutkūnas išleido ketvirtąją lyrikos knygą, pavadintą „Pulsas plaka“. Rinkinyje atspausdinti rotatoriumi.

Sustojo „Kelyje Tėvynėn“. Sąryšis su britų zonoje paskelbtais įvairiais DP spaudos suvaržymais, sustojo ejęs rotatoriumi spausdintas Itzehoe laikraštis „Kelyje Tėvynėn“. Šis savaitinis laikraštis, redaguojamas žurnalisto Jer. Cioceno, buvo bene geriausias šios rūšies leidinys ne tik britų, bet ir bendrai visose trijose Vakarų Vokietijos zonose. Laikraščio išleista 50 numerių.

Naujas lietuviškas laikraštis.

Britų zonoje ejęs mažai kam žinomas laikraštis „AZ“ pakeitė savo nevykusį pavadinimą ir pradėjo eiti antrašte „Mūsų Žodis“. Šis savaitinis laikraštis spausdinamas spaus-tuvėje; jį leidžia Greveno LTB apylinkės Komitetas.

— **Bukareštas.** Rumunijos karalius Mykolas įsigijo tarptautinio susisiekimo lakūno diplomą.

Nepasitikėjimas veda karan

Prancūzų socialistų partijos laikraštis „Le POPULAIRE“ išidėjo Charles Dumas straipsnį, kuriame autorius drąsiai atakuoja karo ir taikos problemą.

Nurodęs į visur viešpataujantį tautų nepasitikėjimą, kuris prievadė prie dviejų blokų susidarymo, autorius nagrinėja nepasitikėjimo priežastis, kurios, jo nuomone, išeinančios iš sovietų. Sovietai, esą, įsitikinę, kad jų vidaus režimui sudaro pavojų kapitalizmas, kuris siekia pašalinti soviet. sistemą. Dėlto sovietai ir stengiasi nuo likusio pasaulio atsiriboti nepramušama siena. Iš kitos pusės, pasak autoriaus, tas nepasitikėjimas yra tik pretekstas pateisinti naujosios Rusijos imperialistinius siekimus, kuriuos ji paveldėjo iš carų pradant nuo Petro Didžiojo.

Anglosaksai taip pat nepa-

sitikti sovietais. Jie pasiruošę suteikti Rusijai už karo pastangas plataus masto satisfakciją, tačiau sovietų užsimojimai užimti visas strategines bazes anglosaksų kraštuose traktuojami, kaip pasiruošimas karui.

Tą nepasitikėjimą sutvirtina buvimas geležinės uždangos, už kurios vyksta pasauliui nežinomi dalykai — rašo Dumas. Yra tik žinoma, kad sovietai siekia ūkiškai išgalėti Vidurinės Europos valstybes, kad anapus uždangos ginkluojamasi, o paslaptį „meteorų“ skraidymas ties Švedija taip pat verčia pagalvoti.

Baigdamas savo straipsnį Dumas pareiškia, kad iš tokios padėties išeina negirdėtas ginklavimosi lenktyniavimas. Esą, jei didžiosios valstybės neris bendros kalbos, tai minėti faktai privės prie sprogdimo.

KRONIKA

NUERTINGENO GIMNAZIJA PRADĖJO MOKSLĄ

Nuertingenas. Rugsėjo 3 d. Nuertingeno lietuvių gimnazija pradėjo naujuosius mokslus. Po pamaldų kolonijos salėje įvyko mokslo metų pradžios aktas. Gimnazijoje šiemet mokysis apie 130 mokinių. Veiks, kaip ir pereinamaisiais metais, visos aštuonios klasės. Naujuoju gimnazijos direktoriumi švietimo vadovybė paskyrė prof. kun. P. Dambrauską.

SCHEINFELDO NAUJIENOS

Scheinfeldas. Švietimo skyriaus iniciatyva Scheinfeldo lietuvių stovykloje rugpiūčio 28 d. pradėjo veikti auto vairuotojų kursai, kuriais susidomėjimas nepaprastai didelis. Kursantų yra 140, ir pamokos vyksta dviem grupėmis. Rugsėjo 14–15 d.d. Scheinfeldas rengiamas krepšinio turnyras, į kurį pakviestos kitų stovyklų komandos. UNRRA direktorius pažadėjo turnyrai visokiariopą paramą.

TAUTINIO MENO IR RANKDARBIŲ PARODA

Schwandorf. Rugpiūčio 16–19 d.d. Schwandorf UNRRA Team 309 iniciatyva buvo suruošta DP tautinio meno ir rankdarbių paroda, kurioje eksponatus išstatė lietuviai, latviai, estai ir lenkai. Objektiviai vertinant, lietuviškasis skyrius buvo žymiai pranašesnis už kitus. Jį kaip geriausią įvertino ne kiek nedvejodami tiek sąjunginių tautų svečiai, tiek vokiečiai, tiek

visi DP. Didelį lankytojų susidomėjimą ypač kėlė lietuviškieji kryžiai ir medžio drožiniai, kuriuos atstovavo Švelnio, Uselio ir Kojelio darbai. Tautiniai drabužiai, juostos, gintaro dirbiniai ir lietuviškieji kaimo audiniai taip pat buvo lankytojų dėmesio centre.

GYVENIMAS ANSBACHO STOVYKLOJE

Ansbachas. Prekybininkų kursai, pradėti š. m. vasario 1 d., darbą baigė. Paruošta 10 prekybininkų. Kursantai įsigijo specialių žinių apie prekybą, buhalteriją, prekybinį skaičiavimą ir kt. Kursams vadovavo J. Glušauskas.

Fotografai J. Gaidys pradėjo leisti sieninį foto laikraštį „Fotografijos Amžius“. Pirmame numeryje yra J. E. vysk. V. Brizgio lankymosi Ansbache, sporto rungtynių, laidotuvių ir kitų stovyklinio gyvenimo aktualijų nuotraukos. Šis originalus laikraštis žada pasirodyti kas savaitę.

Stovyklos policija neseniai minėjo metines. Šio metu stovyklos policiją sudaro 26 vyrai: 16 latvių ir 10 lietuvių. Nuo liepos 1 d. stovyklos policijos vadu yra lietuvis V. Slikas.

PRANEŠIMAS

Pranešama skaitytojams, komplektuojantiems „Apžvalgą“, kad dar galima gauti rotatorių spausdintus šiuos „Apžvalgos“ Nr. 6, 7, 8, 9/10, 11, 12, 13, 14, 15/16, 17, 20, 22. Atskiro Nr. kainą RM 1.5. Kreiptis į redakciją, Nuertingen, Katharinenstrasse 31/1.

IS „DAINAVOS“ GYVENIMO

Hanau. „Dainavos“ choras, sau vardą pasirinkęs jau daug anksčiau, VIII. 29 suruošė krikštynas, į kurias atsilankė vietos UNRRA direktorius maj. Heath, Gelnhausen dep. viršininkas pulk. Braun, stovyklos vadovybė ir daug kitų svečių. „Dainavos“ vyrų ir mūsos chorai, vadovaujami Br. Jonušo, svečiams davė trumpą dainų koncertą.

Per neilgą laiką „Dainavos“ ansamblis paruošė nemažą dainų repertuarą ir pasiekė gana aukštą meninį lygį. „Dainava“ yra surengusi nemažai koncertų Hanau visuomenei, o taip pat dažnai koncertavusi kaimyninėse stovyklose ir vokiečių visuomenė. Šiuo metu ansamblis specialiai ruošiasi būsimajai dainų šventei Wuertburge.

Todėl neveltui krikštynų pobūvį UNRRA dir. maj. Heath gėrėjosi ansamblio nuveiktais darbais ir palinkėjo

„Dainavai“ ir jos energingam dirigentui Br. Jonušui ir toliau sėkmingai dirbti, kol galės sugrįžti į laisvą tėvynę. Ta proga direktorius gėrėjosi visų lietuvių nuveiktais darbais ir pripažino, kad ši stovykla yra gera tik dėl to, jog čia gyvena geri žmonės.

Pulk. Braun, stovyklos vadovas, vienas iš krikšto tėvų, „Dainavai“ pareiškė taip pat nuoširdžių linkėjimų. Estų stovyklos vadovas džiaugėsi galįs atstovauti lietuvių tarpe estų bendruomenę ir tuo užtikrinti gražų abiejų tautų susyvenimą ir nuoširdžių draugystę bendro likimo kelyje.

Kelios praleistos su dainaviečiais valandos jaukioje nuotakoje įgalino svečius arčiau susipažinti su mūsų troškimais, o dainaviečius paskatino ir toliau daina skaidrinti mūsų kelius į laisvą tėvynę.

Jurg. Janušaitis.

KOKIOS PABALTIEČIŲ ORGANIZACIJOS LEIDŽIAMOS

Detmoldas. Britų karinės valdžios patvarkymu, be neseniai įsteigtos Pabaltiečių Gėrbūvio, Švietimo ir Darbo Organizacijos, kuri yra patvirtinta Kontrolinės Komisijos Vokietijai (britų atstovų) ir UNRRA, leidžiama funkcionuoti britų zonoje dar šios organizacijos: socialiniamis ir gėrbūvio komitetams (įskaitant ir DP stovyklas), tvarkomoms Kontrolės Komisijos Vokietijoje arba UNRRA, ir pabaltiečių paramos-šalpos organizacijoms, kurios yra įsteigtos britų zonoje prieš įsigalint nacių režimui. Šių organizacijų veikla apribota sekančiais:

įturtus, į darbo stovyklas, trečius... prie upelio. Kai visa tai pamačiau, jau toliau nebenorėjau likti ir nežinia ko laukti...

Pasakotojas susijaudinęs pasakojimą užbaigė trumpai:

— Sprendimas grįžti tuojau buvo pakeistas, ir su dideliu pavojumu patekti į sekančiųjų rankas, pasisekė pabėgti iš lagerio ir po kelių dienų pereiti sieną.

— Kiek jūsų sugrįžo?

— Dviese — aš su draugu.

— Tai kaipgi su NKVD sueuropėjimu?

— Kol europiečiai mato...

— Geležinėmis gi pirštinėmis jie laikosi, — pastebėjau.

— Oo! Plėninėmis!

— Betgi jūs tikėjotės, kad karas jums laisvę atneš?

— Taip. Deja, jis mums dar didesnę vergiją nukalė.

— Tai ir vilties netekote?

— Dar ne. Mums dar ruse-

na kibirkštėlė vilties, kad galų gale vis dėlto laimės laisvė ir žmoniškumas. Nors ir labai sunkūs debesys pakibo viršum žmonijos, tačiau tiesa,

teisė, humaniškumas ir laisvė turi laimėti. Tai ir palaiko mūsų viltis ir gyvybės jėgas.

Mes abu nutilome.

Lig.

jos neturi teisės išduoti jokių dokumentų ar pažymėjimų, neužsiima politine propaganda, nukreipta prieš sąjungininkus, ir nesikiša į bet koki individualinį ir partinį judėjimą. Visos kitos pabaltiečių organizacijos ir komitetai, einant minėtų patvarkymu, yra nelegalūs ir nuo šiol panaikinami.

Nauji leidiniai

Mintis, literatūros, meno ir mokslo dvisavaitinis žurnalas, 1946 m. rugpiūčio 15 d. 48 psl. Atsakingasis redaktorius ir leidėjas J. Vasaitis, vyr. redaktorius Stp. Vykinas, dailininkai: P. Augius ir A. Docius. Kaina RM 2.—. Bendradarbiauja: J. Švalstas, St. Santvaras, J. Mekas, B. Rutkūnas, P. Augius, Dr. A. Rukša, Vyt. Stumbras, Pulgis Andriusis, Br. Šušvė, Dr. J. Balys, J. Cicėnas ir kt.

Lietuvos žemėlapis, Mastelis 1:1 000 000. Kaina RM 5.—. Išleido leidykla „Patria“ Tuebingene. Šis žemėlapis yra priedas prie T. Patirgo knygos „Lietuvos sienų klausimu“, kuri artimiausiu laiku bus išleista lietuvių ir anglų kalbomis.

APŽVALGA

Lithuanian Newspaper. Permitted by UNRRA Team 513. Išėina 3 kartus per savaitę: antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais. Leidžia ir redaguoja Redakcinė Koligija. Ats. red. Alb. Valentinis. - Prenumerata 1 mėn. - RM 6.-; atskiras numeris 50 pf. Redakcija: Nürtingen (Württ.), Katharinenstr. 31/1. Administracija: Kirchheim-Teck, Krebenstr. 18. - Ein. s-ta: Apžvalga Giro-Konto Nr. 2255 in Sparkasse Kirchheim-Teck (14a). Spaudžia: A. Gottlieb & J. Obwalds Buchdr., Kirchheim-Teck.

MES NUSPRENDĖME GRĮŽTI

— Tėvynė, kokia ji bebūtų, traukia... Kai saulė teka ar leidžiasi, mūsų žvilgsniai nejuokiomis krypta į Rytus, — pasakojo man vienas ukrainietis, su kurio likimas man lėmė išgerti ne tikrai vienkia ištrėmimo kartybių taurę, bet ir iškentėti tuos pačius skausmus ant to pačio operacinio stalo.

— Pasiryžome grįžti, juo labiau, kad nieku nebuvome užsiangažavę priešininko atžvilgiu. Esame eiliniai karo belaisviai. Todėl amerikiečiams, kurių srityje atsidūrėme po karo, pareiškėme norį grįžti į tėvynę. Amerikiečiai, nieko nedelsdami, tuojau mus susodino į transportinius lėktuvus ir nugabeno į sovietų pereinamąjį lagerį.

Ukrainietis sustojo pasakojęs ir giliai atsikvėpė. Jo žvilgsnis, minties lydimas, kažkur toli klaidžiojo. Paskui, tartum nubaldęs sunkius sapnus, toliau pasakojo:

— Pirmoji stovykla mus nustebino... savo europiejiškumu. Mūsų gražiai, malon-

niai priėmė. Buvome laisvi ir galėjome, kur norėjome, vaikščioti. Mums gerai maitino, vaišino. Elgsena su mumis buvo perdėm kultūringa ir korektiška. Mes net stebėjomės, kad NKVD sueuropėjo, gal... Tačiau po kelių dienų mus pergabeno į stovyklą, iš kurios, kaip buvo pasakyta, mus jau išskirstys pagal gyvenamąsias sritis ir grąžins į tėviškes. Sustojome kažkur prie Magdeburgo. Čia jau viskas buvo kitaip.

Ukrainietis, tai pasakęs, apsisvalgė aplink, tartum bijodamas, kad kas neišgirstų, ir pasakojo toliau:

— Tuojau pastebėjome sienas, supančias stovyklą, kampuose bokštus su „Maksimais“ (sovietiška kulkosvaidžiais) ir mus atsuktai. Čia jau su mumis elgėsi be ceremonijų. Politrukai čia vaikščiojo su naganais. Mums pateikė užpildyti plačias anketas. Po kelių dienų kvietė tardyti. Ir po to tikrai skirstė pagal gyvenimo vietas. Vienus tikrai gabeno į tėviškes, kitus, kuo nors